

Використання засобів позитивної психотерапії як інтерактивних технологій навчання у підготовці фахівців дошкільної освіти

У статті автор пропонує техніку поєднання різних психотерапевтичних напрямів, позитивної крос-культурної психотерапії, арт-терапії та психодрами для проведення практичних занять з практикуму з психології та педагогіки у підготовці фахівців дошкільної освіти.

Ключові слова тренінг, шірінг, позитивна крос-культурна психотерапія, арт-терапія, психодрама, інтерактивні технології навчання.

Постановка проблеми у загальному вигляді... У зв'язку з модернізацією освіти здійснюється перехід до нових стандартів, програм і підручників. Все більшої популярності набуває використання нетрадиційних методів навчання, тобто інтерактивних технологій навчання. Також важливе значення має отримання студентами, на пряму підготовки дошкільна освіта, не лише практичного досвіду, а й певного ресурсу, позитивних відчуттів та емоцій, усвідомлення власної цілісності та гармонії у процесі навчання. Зокрема, вивчення навчальної дисципліни «Практикум з психології та педагогіки».

Завдання – визначити специфіку використання засобів позитивної крос-культурної психотерапії як інтерактивних технологій навчання. Розкрити роль застосування інтерактивних технологій навчання у підготовці фахівців на пряму дошкільна освіта.

Аналіз досліджень і публікацій... Використання інтерактивних технологій навчання у вищих навчальних закладах представлені в роботах В.П.Беспалько, В.І.Євдокимова, М.В.Кларіна, Е.Н.Пехоти, Г.К.Селевко, В.В.Серікова, С.А.Сисоевої, І.С.Якиманської; теоретичні й практичні аспекти в наукових працях Е.Н.Пехоти, Є.І.Пометун, Л.В.Пироженко, А.Панченкова, Т.Ремех, О.Саган, О.Стребной та інших вітчизняних і зарубіжних учених. Інтерактивні технології навчання, як технології, що сприяють соціальному становленню особистості, розглянуті в роботах Б.Г.Ананьєва, Л.С.Виготського та ін. Проблема інтерактивного спілкування присвячені наукові праці М.М.Богомолової, Б.Ф.Ломова, Р.С.Немова, Л.А.Петровської, Л.І.Уманського та ін. [1; 3; 4].

Формулювання цілей статті... **Мета** – проаналізувати можливість впливу інтерактивних методів навчання на підвищення якості знань студентів з на пряму дошкільна освіта у процесі викладання навчальної дисципліни «Практикум з психології та педагогіки».

Виклад основного матеріалу... Сучасний викладач у навчально-виховному процесі повинен намагатися вдосконалювати свою роботу, використовувати нові форми, методи, засоби, прийоми у проведенні практичних занять. Враховуючи думку народної мудрості: «Не навчайте дітей так, як навчали нас. Вони народилися в інший час», майстерний викладач повинен розглядати кожного студента як окрему особистість з його поглядами, переконаннями, почуттями. Саме інноваційні технології, зокрема інтерактивні, передбачають розв'язання цього питання. Звичайно, що впровадження даних технологій не є легкою справою навіть для досвідченого викладача зі стажем і потребує ґрунтовної підготовки (підбір матеріалів, складання плану, ретельне вивчення індивідуальних особливостей студентів, групи та ін.).

Тренінг – є одним із найрозповсюдженіших видів інтерактивних технологій. Основна мета якого полягає у формуванні в студентів міжособистісної складової майбутньої професії шляхом розвитку психодинамічних властивостей особистості і формування емоцій, інтелекту та мета-компетентності.

Інтерактивне навчання сприяє формуванню цінностей, навичок і вмінь студентів, допомагає створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером студентського колективу [5, с.81].

З цієї метою пропоную ряд вправ, які допоможуть викладачу у практичній груповій роботі зі студентами у процесі проведення занять з навчальної дисципліни «Практикум з психології та педагогіки».

Інструментарій: приміщення достатньо просторе, каримати (подушки), притча «Де шукати щастя?» роздрукована на аркуші А4, планшети, аркуші прозорого паперу, ручки, ватман, фліп-чат, маркери кольорові, кольорова крейда воскова, роздруковані на смужках метафори, ДАО роздруковане за кількістю учасників.

Тривалість: 2 год.

Перше коло привітання, про внутрішній стан, про очікування.(5 хв.)

Обговорення Притчі «Де шукати Щастя?» (за книгою Пауло Коельо «Алхімік»).

Один купець відправив свого сина до найголовнішого Мудреця за секретом щастя. 40 днів юнак йшов по пустелі, поки не побачив на вершині гори красивий палац. Там і жив Мудрець, якого він шукав. Палац, попри всі очікування юнака, був повен народу, посередині стояв стіл з розкішними їстами.

Мудрець вислухав юнака, чому той прийшов, але відповіді не дав, мовляв, нехай побродить по палацу і вернеться в зал через дві години. «І ще одне прохання. Візьми з собою цю ложку, і дивись, не розлий олію», – сказав Мудрець.

Юнак, не зводячи очей з ложечки, став підніматись і спускатись по сходинах палацу, а через дві години знову постав перед Мудрецем.

– Ну як, чи сподобались тобі персидські паласи в столовій залі? Дерева, квіти, бібліотека? – спитав Мудрець. Засмучений юнак знітився і признався, що нічого не бачив, оскільки увага його була прикута до крапель олії.

– Іди знову і оглянь всі чудеса в моєму домі. Не можна довіряти людині, поки не пізнаєш, де і як вона живе, – сказав Мудрець.

З ложкою в руці юнак знову вирушив по залах і коридорах. На цей раз він був не такий скутий і розглядав всі диковинки і прикраси. Повернувшись до Мудреця, він докладно перерахував все, що бачив.

А де ж ті дві краплі олії, які я просив донести і не пролити? – спитав Мудрець. І тут юнак побачив, що краплі проліті.

Ось це і є та єдина порада, яку я мав тобі дати. Секрет щастя в тому, щоб....

(бачити все, чим славетний і чудесний світ, і ніколи при цьому не забувати про дві краплі олії), – сказав Мудрець.

Методичний коментар.

Готової відповіді Мудреця спочатку не говорити. Дати можливість учасникам самим закінчити думку Мудреця. Задати запитання:

1. Що ви розумієте під двома краплями олії?
2. В чому, на вашу думку, полягає секрет щастя?

Тривалість 10 хв.

Вправа «Країна щастя». Поеднання психодрами та арт-терапії

Тренер пропонує учасникам уявити ніби вони потрапили у країну щастя. Всі піднімаються і, уявивши собі ніби то блукають цією Країною, зустрічаючись один з одним, вітаючись, посміхаються.

А тим часом тренер розповідає учасникам що вони бачать у Країні щастя: зустрічають приємних людей, чарівних діточок, успішну роботу, достаток, кохання, радість, задоволення тощо. І кожен все про що він мріє він обов'язково це там бачить і відчуває себе щасливим (2-3 хв.).

Наступним завданням є те, що тренер пропонує всім учасникам сісти на обрані місця і намалювати на прозорому папері спеціальною восковою крейдою те, що вони бачили і відчували під час своєї умовної прогулянки (сюжетний малюнок, який нав'язала така прогулянка) (5-7 хв.).

Коли кожен учасник завершив свою роботу, група із окремих малюнків формує спільну сюжетну картину. З умовою, що кожен наступний учасник має свій малюнок підкласти під той який уже лежить на підлозі (можна повністю підкласти весь малюнок, а можна лише його частинку). (2-3 хв.)

За отриманим сюжетом спільної картини, учасники придумують п'єсу. Обираючи свої ролі із зображень на картині, яка вийшла. А також складають послідовність їх виконання. (7-10 хв.)

Придумавши сюжет і ролі учасники проводять невеличку виставу. У виставі бере участь кожен учасник. Тому ролі можуть бути рухомі і нерухомі, зі словами і без слів. Наприклад: Ліхтар, дівчина, диван, фонтан, пташки тощо (10-15 хв.).

Після програного сюжету, учасники знову сідають за планшети і малюють на прозорому папері ті відчуття, які отримали під час програвання вистави (5-7 хв.).

Далі, знову складається спільна картина, за тим самим принципом «підкладання» (2-3 хв.).

Проходить групове обговорення побаченого у новій картині. Кожен висловлює свою думку з приводу того, що він побачив і зрозумів для себе. Що йому сподобалося, а що не сподобалося під час воркшопу? Що бере для себе в свій особистий досвід? (7-10 хв.).

Тренер дає зворотній зв'язок. (АПЛОДИСМЕНТИ)

Вправа «ДАО – щастя».

Тренер роздає учасникам «Диференційно-аналітичний опитувальник (ДАО)» за методом Позитивної крос-культурної психотерапії і пропонує відзначити ті здібності, які на думку учасників демонструють їхнє щастя. Ті здібності які вже є розвинуті, відзначають в одній

колодочці, ті здібності, які ще варто розвивати в іншій колодочці. Ті здібності, які заважають бути щасливим, в третій колонці.

Наступне завдання: подумати над тим, як я можу розвивати в собі здібності які мені необхідні, і що я можу зробити з тими здібностями які мені не допомагають бути щасливим. Учасники думають і записують свої точки зору.

Проводиться обговорення.

Що кожен для себе зрозумів із цієї вправи?

Що було легко зробити?

Що складніше?

Що думає далі з цим робити?

(Тривалість: 15 – 20 хв.)

**Диференційно-аналітичний опитувальник (ДАО)
за методом Позитивної крос-культурної психотерапії**

(с) Український Інститут Позитивної крос-культурної психотерапії та менеджменту, 2008-2009

№ п/п	Актуальні здібності			
	Вторинні			
1	Акуратність (порядок)			
2	Охайність (чистота)			
3	Бережливість (економність)			
4	Пунктуальність			
5	Точність (педантичність, скрупульозність)			
6	Стриманість (ввічливість, тактовність)			
7	Прямота (чесність, щирість)			
8	Вірність (відданість)			
9	Справедливість (об'єктивність)			
10	Старанність(сумлінність ретельність)			
11	Цілеспрямованість (досягнення)			
12	Слухняність (послух підпорядкування)			
13	Надійність			
14	Обов'язковість (добросовісність)			
	Первинні			
1	Любов-прийняття (емоц, ставлення «+»)			
2	Наслідування (зразок, приклад)			
3	Терпіння			
4	Час (відчувати – розподіляти - приділяти)			
5	Довіра			
6	Контакт (входити-бути-виходити) (злиття - диференціація - відокремлення)			
7	Ніжність			
8	Сексуальність			
9	Впевненість {у правоті, «в ОК-ейності»}			
10	Впевненість у здібностях			
11	Надія			
12	Сумнів (у традиціях / авторитеті /досвіді)			
13	Віра/Смисл /Релігійність			
14	Цілісність/Єдність			

Вправа «Афоризми про щастя»

Спочатку тренер пропонує учасникам придумати власний Афоризм про щастя і записати його.

Далі тренер пропонує кожному учаснику обрати кольорову смужку на якій написані вислови (афоризми) про щастя. Кожен з учасників зачитує той афоризм який обрав і висловлює свою точку зору. (10 хв.)

Будь справедливий, і будеш щасливий. Ж.Руссо

Людина щаслива, лише коли вона на своєму місці. Люк де Вовенарг

Счастье это путь в жизни, а не конечный пункт назначения...
Зазвичай щастя приходить до щасливого, а нещастя – до нещасливого. Ф.Ларошфуко
Ми буваємо щасливі, тільки відчуваючи, що нас шанують. Б.Паскаль
Звідки такий гуркіт? Кожен кує своє щастя.
Щастя – вінець відважних. Французьке прислів'я
Жити щасливо і жити згідно з природою – одне і теж. СЕНЕКА
Те, що достатньо для нашого щастя, часто недостатньо для нашого задоволення.
Щастя... велике і багатогранне; той хто позбавлений можливості бути щасливим в одному, знайде своє щастя в іншому. Леонід Миколайович Андреев
Щасливий той, хто щасливий у себе вдома. Лев Миколайович Толстой
Більшість людей щасливі настільки, наскільки вони вирішили бути щасливими. Авраам Лінкольн
Щастя – це міцне здоров'я і коротка пам'ять. Ернест Міллер Хемінгуей
Мить – це одиниця вимірювання щастя. Володимир Михайлович Жемчужников
Найбільше щастя в житті – це впевненість у тому, що тебе люблять. Віктор Марі Гюго
Існує тільки один шлях до щастя – перестати турбуватися про речі, які не підвладні нашій волі. Епіктет
Не ганяйся за щастям: воно завжди перебуває в тобі самому. Піфагор Самоський
Важливо не щастя, а процес руху до нього. Мілен Фармер
У щастя немає завтрашнього дня, у нього немає і вчорашнього, воно не пам'ятає минулого, не думає про майбутнє, у нього є тільки сьогодні, – і то не день, а мить. Іван Сергійович Тургенев
Щастя не в тому, щоб робити завжди, що хочеш, а в тому, щоб завжди хотіти того, що робиш. Лев Миколайович Толстой
Щасливого життя немає, є тільки щасливі дні. Андре Тер'є
Щастя, принаймні одного разу, стукає в кожні двері. Вільям Хезлітт
РЕФЛЕКСІЯ Зустріч завершується ширінгом, під час якого учасники стисло діляться своїми емоціями й почуттями, враженнями про бачення отриманого досвіду і висновками від роботи у групі(5-7 хв).

Висновки... Отже, реалізація ідей інтерактивного навчання, зокрема, використання засобів позитивної крос-культурної психотерапії при підготовці фахівців напряму підготовки дошкільна освіта, сприяє набуттю студентами навичок майбутньої професійної діяльності, дозволяє підтримувати діалог між усіма учасниками навчального процесу, що сприяє накопиченню досвіду роботи студентів із великим обсягом інформації, представленої у різних формах, формуванню комунікативної компетентності, розвитку пізнавальної активності. Зазначені якості конче необхідні сучасному фахівцю для ефективної професійної діяльності, самореалізації у професії, саме тому перспективним уявляється нам розробка сценаріїв занять, побудованих на засадах інтерактивної взаємодії, за всіма дисциплінами навчального плану.

Список використаних джерел і літератури:

1. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посіб. / уклад. : О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.Н.Н., 2002. – 136 с.
2. Кирилов И. О. Введение в позитивную психотерапию / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.positum.net/file/PPPIntro.pdf>. – Назва з екрану.
3. Паянок В. О. Інтерактивне навчання як інноваційний підхід у навчальному процесі / В. О. Паянок // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Вип. 5 / редкол. : І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ДОВ Вінниця, 2004. – С. 209–215.
4. Пехота О. М. Освітні технології / О. М. Пехота. – К., 2001. – 255 с.
5. Як стати майстерним педагогом : навч.-метод. посіб. / [Ковальчук В. І., Сергеева Л. М. та ін.] ; за заг. ред. Л. І. Даниленко. – К. : ТОВ «Етіс плюс», 2007. – 184 с.

Анотація О.В.Движона

Использование средств позитивной крос-культурной психотерапии как интерактивных технологий обучения в подготовке специалистов дошкольного образования

В статье автор предлагает технику сочетания разных психотерапевтических направлений, позитивной крос-культурной психотерапии, арт-терапии, и психодрамы для проведения практических занятий по практикуму из психологии и педагогики в подготовке специалистов дошкольного образования.

Ключевые слова: *тренинг, ширинг, позитивная крос-культурная психотерапия, арт-терапия, психодрама, интерактивные технологии обучения.*

Summary

O.V.Dvizhona

The Use of Facilities of Positive Cross-Cultural Psychotherapy as Interactive Technologies of Teaching in Preparation of Specialists of Preschool Education

The author of the article offers the technique of combination of different psychotherapy directions, positive cross-cultural psychotherapy, art-therapy, and psychodrama for conducting practical lessons on practical work in psychology and pedagogics in preparation of specialists of preschool education.

Key words: training, shiring, positive psychotherapy, art-therapy, psychodrama, interactive technologies of teaching, cross-cultural psychotherapy.

Дата надходження статті: «27» вересня 2012 р.

УДК 372.361 (045)

Ю.О.ДЕМИДОВА,

кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Маріуполь Донецької області)

Визначення рівня сформованості пізнавальної самостійності старших дошкільників у конструкторній діяльності

Відповідно до теми статті, автор зосереджується на розгляді пізнавальної самостійності як якості особистості. На основі проведеної діагностичної методики автором було визначено власне поняття пізнавальної самостійності старших дошкільників та підкреслено вплив конструювання на її формування.

Ключові слова: пізнавальна самостійність, конструювання, діагностична методика, дошкільники.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасна система дошкільної освіти спрямована на створення умов, що відкривають дитині можливість самостійних дій у пізнанні навколишнього світу. Впровадження особистісно орієнтованої моделі освіти зумовлює необхідність розвитку дітей у різних сферах їхнього життя, зокрема сфери «Я сам». Відповідно до цього, необхідно акцентувати увагу на тому, який ступінь самостійності виявляє дитина при оволодінні знаннями, вміннями та навичками, як часто звертається до власного досвіду, чи використовує раціональні засоби досягнення мети, яке ставлення вона виявляє до запропонованих пізнавальних та практичних завдань[1].

Організація навчання та виховання дітей дошкільного віку потребує від педагога, перш за все, забезпечити підтримку природного прагнення дошкільника до виявлення активності, здатності діяти за власним бажанням, самостійним вибором, а також нести відповідальність за прийняте рішення.

Аналіз досліджень і публікацій... Дані науки (І.Кон, О.Кононко, Ф.Ізотова, С.Ладивір та інші) свідчать, що центром уваги повинна стати дитина, яка б характеризувалась достатнім рівнем пізнавальної самостійності. Головною метою організації навчання має бути створення сприятливих умов для активної пізнавальної роботи дитини, надання їй можливості самостійно мислити, досліджувати, експериментувати, використовувати у самостійній діяльності раніше набуті знання й життєвий досвід, розвивати власні творчі здібності та ініціативу. Сучасна педагогіка свідчить, що активізація самостійної пізнавальної діяльності – це основний засіб реалізації зазначеної мети [3].

Наукові дослідження з вивчення особливостей процесу навчання старших дошкільників (Л.Виготський, В.Давидов, О.Запорожець, В.Котирло, О.Фунтікова та ін.) свідчать про те, що пізнавальна самостійність трактується як якість особистості, що виявляється у готовності та вмінні здобувати нові знання з різних джерел, оволодівати засобами пізнавальної діяльності [2,5].

В свою чергу К.Платонов та С.Рубінштейн характеризують самостійність як усвідомлене мотивування дій та їх обґрунтованість, невідокремленість від сторонніх впливів, прагнення та здатність діяти відповідно до особистих переконань. Розглядаючи самостійність як вольову властивість особистості, дослідники стверджують, що вона здатна систематизувати, планувати, регулювати і активно здійснювати свою діяльність без постійного керівництва.

Більш повне визначення самостійності дають психологи А.Ковальов та В.Кузьменко, які розглядають її як важливу особистісну якість, підґрунтя для формування самосвідомості, почуття